

“ Tror De, jeg er en sodavand?”

Organisten Finn Viderø kunne være sarkastisk og svær at have med at gøre, men hans måde at spille Bach på gjorde ham berømt langt uden for Danmark. Ny cd-udgivelse viser formatet hos det glemte musikgeni.

THOMAS MICHELSEN

Finn Viderø. The legendary Danish organist. Volume 1-4. Danacord.

Folk var bange for ham. Han kunne være yderst sarkastisk, og da en ung præst, som ikke anede noget om Finn Viderøs strenge musikalske idealer, i al uskyldighed spurgte organisten, om han ikke kunne få det til at bruse lidt mere deroppe fra orglet, kiggede Viderø over brillerne og svarede: »Tror De, jeg er en sodavand?»

Finn Viderø er muligvis den største orgelspiller Danmark har haft. I hvert fald var han det, da han levede. Han satte nye standarder for, hvordan først og fremmest Johann Sebastian Bachs musik skulle spilles. Det sikrede ham masser af elever og anerkendelse ude i verden, men herhjemme udeblev berømmelsen, og da Finn Viderø døde 80 år gammel i 1987, var det uden den officielle anerkendelse, han havde fortjent.

Han blev aldrig professor ved Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, som det ellers var indlysende, at han burde have været, og han fik aldrig en Sonningpris. Det sidste irriterede Informations musikkritiker Hansgeorg Lenz voldsomt, fordi Sonning valgte i stedet at lade en pris gå til den franske organist Marie-Claire Alain, der var kendt for at spille i højhælede sko, men som efter Lenz' mening ikke nåede Viderø til sokkeholderne.

FINN VIDERØ ER Danmarks glemte orgelgeni. Frygtet og beundret mens han levede. Fortrængt efter sin død. I Finland og USA blev han gæsteforsker, men herhjemme forløb karrieren i stadig større upåagtethed, og måske er orglet bare ikke et instrument, der tiltrækker sig opmærksomhed.

Det er der nu mulighed for at rette op på, hvis man hører til dem, der har gemt sin cd-afspiller. Ganske vist ligger der indspilninger med Viderø på Spotify, men nu er der udgivet fire flotte dobbelt-cd'er med blandt andet hans legendariske Bach-fortolkninger. Med deres strenge præcision – men også med deres subtile musikalske dybder – viser de formatet hos en ener, der levede tilbage-trukket, og som var nem at støde på manchetten. Sådan kan det gå, når man

ENER. Man fornemmer en skrøbelighed bag stregheden på dette foto fra 1959 af Finn Viderø ved orglet. Arkivfoto: Erik Gleie

er den kompromisløse type, der stiller tårnhøje krav, og Viderø var kompromisløs. Han beherskede en mængde sprog, kunne ikke forstå, når en studerende ikke var i stand til at læse ungarsk, og gik fra sin stilling som organist ved Trinitatis Kirke i vrede, fordi et nybygget orgel lavet efter hans egne forskrifter ikke levede op til det, han havde forventet.

Finn Viderøs kæphest var musikken fra barokken. Han ville have den spillet på instrumenter, der mindede om dem, Bach og hans forgængere kendte, og Viderø var en central skikkelse i den såkaldte Orgelbevægelse, der skabte et før og et efter i jagten på orgler, der kunne yde de gamle mestres musik retfærdighed.

Organister er blæksprutter, der spiller med arme og ben samtidig, og det er et på én gang fast og flydende tonesprog, der strømmer fra tangenter og pedaler på Viderøs berømte indspilning fra 1958 af Bachs 'Orgelbüchlein'. Under den nøgterne overflade hører man det, der kom til at danne skole: En strømmende og streng, men samtidig syngende måde at fortolke Bachs 1700-talsnoder på.

MAN KAN FORNEMME det kropslige i orgelklangen og høre pladerillernes kradsen og den flaprende lyd af et eller andet, der slasker ude af takt med musikken, og som ikke har noget med Bach at gøre.

Der har åbenbart været tekniske udfordringer i forbindelse med overfør-

BLÅ BOG

Finn Viderø

Dansk organist, komponist og musikforsker af færøsk afstamning (1906-87). Som af foregangsfigurerne i Orgelbevægelsen satte han nye standarder for omgangen med barokmusik, der ændrede orgelbyggeri og måden at spille bl.a. Bachs musik på.

Frem til 1976 var han organist ved Reformert Kirke og derefter Jægersborg Kirke, Trinitatis og Skt. Andreas Kirke.

Finn Viderø gav mere end 1.000 koncerter verden over. Han var gæsteforsker ved Yale University 1959-60 og North Texas State University 1967-68.

slen af de udvalgte Viderøplader, og de i alt otte skiver, der fordelt på fire dobbelt-cd'er udgør 'Finn Viderø. The legendary Danish organist', er et tilbud til orgel- og musiknorder. Trods dygtige folks arbejde er det klanglige resultat mere brugbart end decideret smukt, og med sit fokus på cd-mediet er der noget anakronistisk over projektet.

Til gengæld er der noget eviggyldigt over Viderøs spil, selv om man på nettet kan læse, at det i dag anses for gammeldags. Det er på én gang selvsikkert og stilsikkert. Præludier og fugaer står distinkt uden føleri, overbetonede temaidsatser eller andre plumpe virkemidler, og Bachs såkaldte kanoniske variationer over 'Vom Himmel hoch, da komm' ich her' er en blandt mange juveler. Man hører Viderø ved de instrumenter, han holdt af. Herunder orglet i Sorø.

Men han spiller også musik af rigtig gamle komponister som Cabezón og Sweelinck på Christian IV's Compenius-orgel i Frederiksborg Slotskirke.

Viderøs anden store yndlingskomponist ved siden af Bach var Dietrich Buxtehude, der blandt andet var organist i Helsingør i 1660'erne. Hans musik sprudler under Viderøs kompromisløse fingre og fødder. Det kan godt være, Viderø ikke som en anden sodavandsorganist ville levere orgelbrus på kommando. Men på en indspilning fra Dallas, Texas kan man høre musik fra begyndelsen af 1900-tallet af franskmændene Joseph Guy Marie Ropartz, der ikke står tilbage for Widors kendte 'Toccat' i pompøst udtryk, og på en indspilning fra Tikøb Kirke, lavet bare fem år inden Viderøs død, bruser Johann Pachelbels præludium og fuga i d-mol.

Viderø fik aldrig hverken et professorat, en domorganiststilling eller en Sonning-musikpris, som hans lærer Mogens Wöldike fik. Men har man øre for skønheden i stregheden, er disse genudgivelser en øreåbner. Også selv om de lydteknisk ikke helt lever op til de standarder, verden har vænnet sig til i dag.

thomas.michelsen@pol.dk